

ÅRETS HÖGTIDER OCH TRADITIONER - VINTERN -

Ett lektionsmaterial bestående av film och lärarhandledning
samt måldokument ur nya läroplanen Lgr 11

Beskrivning och måldokument

Ämne: SO

Målgrupp: Från 6 år Låg-/mellanstadiet

Lektionstyp: Lärarledd undervisning och elevaktivt arbete enskilt eller i grupp

Årets traditioner är ett lektionsmaterial som består av filmen "Årets högtider och traditioner - vintern -" samt en utförlig lärarhandledning med instuderingsfrågor och diskussionsfrågor som passar både lärarledd och elevaktiv undervisning. Materialet kan användas som inspiration till temaområden inom samhällskunskap, historia och religion och som faktakälla till kunskap.

Lgr 11

Skolans värdegrund och uppdrag – Förståelse och medmänsklighet

- "Främlingsfientlighet och intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser."
- "Medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet ger en trygg identitet som är viktig att utveckla tillsammans med förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar."
- "Utbildning och fostran är i djupare mening en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner, språk, kunskaper – från en generation till nästa."

Övergripande mål och riktlinjer – Kunskaper

Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola:

- "har fått kunskaper om och insikt i det svenska, nordiska och västerländska kulturarvet..."
- "kan samspela i möten med andra människor utifrån kunskap om likheter och olikheter i livsvillkor, kultur, språk, religion och historia."

Kursplan, Lgr 11

Hem- och konsumentkunskap

- Undervisningen ska även ge eleverna förutsättningar att utveckla kunskaper om kulturella variationer och traditioner i olika hushåll. (Syfte)
- Olika mattraditioner, till exempel vid firande av högtider. (Centralt innehåll)

Samhällsorienterade ämnen

- Skildringar av livet förr och nu i barnlitteratur, sånger och filmer, till exempel skildringar av familjeliv och skola. Minnen berättade av människor som lever nu. (centralt innehåll)
- Några högtider, symboler och berättelser inom kristendom, islam och judendom. (Centralt innehåll)

Historia

- Exempel på hur forntiden, medeltiden, 1500-talet, 1600-talet och 1700-talet kan avläsas i våra dagar genom traditioner, namn, språkliga uttryck, byggnader, städer och gränser.

Religionskunskap

- I dagens samhälle, som är präglad av mångfald, är kunskaper om religioner och andra livsåskådningar viktiga för att skapa ömsesidig förståelse mellan människor. (Syfte)
- Undervisningen ska även ge kunskap om och förståelse för hur kristna traditioner har påverkat det svenska samhället och dess värderingar. (Syfte)
- Kristna högtider och traditioner med koppling till kyrkoåret, till exempel sånger och psalmer. (Centralt innehåll)
- Hur spår av fornskandinavisk religion kan iakttas i dagens samhälle. (Centralt innehåll)

Modersmål

- reflektera över traditioner, kulturella företeelser och samhällsfrågor i områden där modersmålet talas utifrån jämförelser med svenska förhållanden. (Syfte)
- Traditioner och högtider som eleven möter i olika sammanhang. (Centralt innehåll)

Ord att förklara till filmen "Årets högtider och traditioner - våren -

högtid

---

tradition

---

sed

---

medeltiden

---

fortiden

---

folktro

---

religion

---

hednisk

---

symbolisera

Skriva stödord till filmen **Årets högtider och traditioner - vintern -**

Skriv stödord under filmens gång och använd orden till att prata om filmen eller till tankekarta.

1. Inledning

---

2. Advent och Ramadan

---

3. pepparkakans dag

---

4. Lucia

---

5. Dan före dan...

---

6. Julafton

Skriva stödord till filmen **Årets högtider och traditioner - vintern -**

Skriv stödord under filmens gång och använd orden till att prata om filmen eller till tankekarta.

7. Juldagen

---

8. Nyår och Diwali

---

9. Trettondagen

---

10. Tjugondag Knut

---

11. Alla hjärtans dag

---

12. Tänkvärt

Instuderingsfrågor till filmen Årets högtider och traditioner - vintern -

1. Inledning

Vilka frågor i filmens inledning kan du svara på?

Hur har du fått kunskapen om traditionerna?

2. Advent och Ramadan

Vad betyder ordet advent?

Varför har adventsljusstaken fyra ljus?

I vilket land tillverkades första adventsstjärnan och första adventskalendern?

Varför fastade man i Sverige förr i tiden?

Vad heter muslimernas fasta?

Vad har advent och Ramadan gemensamt?

3. Pepparkakans dag

Sedan vilket år är 9 december pepparkakans dag?

I vilket afrikanskt land fanns det redan för 4000 år sedan kryddstarka kakor?

Fanns det peppar i pepparkakan förr?

Hur användes pepparkakan på medeltiden?

Från vilken världsdel kommer den gula kryddan Saffran ursprungligen?

4. Lucia

- Från vilket land kommer helgonet Lucia?
- Från vilket land kommer seden med Lucias vita kläder?
- Varför har Lucia ljus i sitt hår?
- Vad symboliserar Lucias röda band i midjan?
- Vilka bibliska personer ska stjärngossarna föreställa?
- Varför har stjärngossarna spetsiga strutar på huvudet?

5. Dan före dan...

- För hur många kronor handlar vi tillsammans i Sverige varje jul?
- Vad var det vanligaste julgodiset för mer än hundra år sedan?
- Från vilka asiatiska länder kommer marsipanen ursprungligen ifrån?
- Av vilken orsak tog man in granris och granar i hemmen förr förutom att det luktade gott och var fint?
- Varför firar flickan som berättar om julgranen inte jul, tror du?
- I vilket land skrev man rim på nyårgåvor redan för 2000 år sedan?

6. Julafton

- Vad innebar det när man "drack jul" på vikingatiden för mer än 1000 år sedan?
- Varför kunde man äta julskinka i flera veckor förr men inte grishuvudet?
- Vilka 3 figurer är vår jultomte i Sverige en blandning av?
- I vilket land levde St Nicolaus?
- Vad hade gråtomten för uppgift på gården enligt folktron?
- Varför heter det julklapp?
- Vad är en julhög som man kunde få som julpresent förr i tiden i Sverige??
- Vad kunde hända i Sverige på den magiska julnatten enligt folktron?

7. Juldagen

Varför hålls julottan, gudstjänsten på juldagsmorgon, så tidigt på morgonen?

I vilket land fanns den första julkrubban?

Från vilka länder kommer seden att fira Jesu födelse den 25e december?

När tänker sig många experter när på året Jesus föddes?

I vilka länder firar man Jesu födelse den 7e januari?

8. Nyår och Diwali

Vad är det, enligt folktron, man i alla tider försökt skrämman med raketer på nyårsafton?

Från vilket land kommer ljushögtiden Diwali?

Vad har Diwali gemensamt med 31 december?

9. Trettondagen

Vilka är Baltsar, Melker och Kasper enligt säggen?

Hur många var de vise männen enligt bibeln?

Varför heter det trettonhelgen?

Instuderingsfrågor till filmen Årets högtider och traditioner – vintern - forts...

10. Tjugondag Knut

Vad kan man göra på Tjugondag Knut enligt traditionen?

Vad hängde man i julgranarna förr?

Varför var det vanligare förr med julgransplundring?

11. Alla hjärtans dag

Fån vilket land kommer seden att skriva kort på alla hjärtans dag?

Varför kan den här dagen också heta Valentindagen?

Vad betyder de olika rosornas färger på alla hjärtans dag?

12. Tänkvärt

Vilken är din favorit bland vinterns traditioner?

Vad är orsakerna till att alla traditioner i hela världen ständigt förändras?

Tänkvärda frågor och diskussion efter filmen Årets högtider och traditioner - vintern -

Vilka seder i Sveriges traditioner har sina rötter i kulturer från andra länder?

Vilka seder i Sveriges traditioner har sina rötter från folktron förr i Sverige?

Vilka seder i Sveriges traditioner har sina rötter från kristendomen?

Vilka likheter har Sveriges traditioner med andra kulturers traditioner?

Hur skulle traditionerna i Sverige se ut om vi hade varit ett land med annan religion?

Är det bra eller dåligt att kunna mycket om sina och andras högtider och traditioner? Varför?

Är det bra eller dåligt att våra högtider och traditioner i Sverige förändras? Varför?

Samla fakta från olika källor

Använd fakta från filmen *Årets högtider och traditioner* för att börja "lägga faktapusslet".
Använd böcker, internet och kunniga människor för att gå vidare och slutföra uppdraget.

	Mat och annat ätbart	Aktiviteter och lekar	Saker och symboler	Vilket ursprung? nordisk folktro religion andra länder
Advent				
Lucia				
Julafton				
Nyår				
Trettondagen				
Alla hjärtans dag				